

מלואים למבוא והערות

לפי ר"י ברצלוני ע"ס יצירה.¹

	עמוד	שורה
16 ע' 5 וע' 69 באגרתא, יש להוסיף עוד ע' 45.	XI	
17 וע' 45 צ"ל: ע' 207. והוא במדרש חו"ת במדרש רבה, ומובא פה וגם ע' 6: באגרתא — אמנם מה שמוכח בע' 128: אגרתא דשה"ש בקצת נוסחאות, הוא אשר הו"ל יידי החכם ר' שלמה באב"ר בשם מדרש זוטא עמוד 8 כמיש כמכא ע' XIII. ויצא גם לאור ע"י החכם ר' ש"ז שעכטער בשם אגרת שיר השירים, עיי"ש ע' 9 וע' 50.	XIII	
שורה אחרונה. הקראים. גם עמוד 5. ויידי החכם רב"ז באב"ר במיע האנגלי רעוועו X 382 הראה למיש בה' ספר תורה שהו"ל החכם ר' אלחנן ארלער במיע הנ"ל IX 682: קראין ועמי הארץ. ויש להראות גם למיש רשד"ל בכ"ת האוצר דף י"ב ע"ב על מיש בפסחים דף ק"ז קראי מוסיפין ופירשי ורשבים בעלי מקרא וביחזקאל מ"ז י"ט כתב רש"י: קראים טועים. — והנה החכם ר"א ארלער רצה לייחס ה' ס"ת הנ"ל לר"י ברצלוני. ואני הבאתי ראיות (שם X 166) בשם יידי החכם ר' דוד קויסמאן והוספתי גם נוסך משלי, כי איננו לו, ואולי מחברו חי עוד דור אחד קודם הברצלוני כי איננו מביא גם את הרי"ף ולא רב מאחר לר' חננאל ור' נסים.		
6 תוספתא ע' 51. גם ע' 73.	XIV	
13 סנהדרין 8. גם: 6: ויש להוסיף עוד: מכות 6.	XV	
3 (למטה) ובס' זכר נתן, ושם דף קל"ג ע"ב מביא מס' העתים: דכתבין לעיל בהלכות ספר תורה.	XIX	
13 (למטה) ויש בדעתי לשאול לרב (ר"ל להרב אלברנלוני), ע"י מיש יידי החכם ר"ח גראס בספרו היקר נליא עמוד 415 שנמצא שם בסדרוש: ויש בדעתי לשאול לרב יהודה ב"ר ברולי ואם ישיבני אודיעך.	XXIII	
4 (למטה) בספר תמים דעים ס' ק"ד. בס' אור החיים לר' חיים מיכל (הנדפס בשנת תרנ"א) ע' 450 כתב: ואם אין הוספה בלשונו המובא שם בס' ק"ד נראה משם שהרב קבל מרבינו שמואל הלוי . . . מנרמזיא אמנם אין ספק כי הוא הוספה, ומן: נתערב יין במים אמר לנו המורה וכו' אין זה מס' העתים.	XXIV	

¹ ע"י גם מ"ש בקובץ על יד ח"ב נספחים ע' 13—17 וח"ג נספחים ע' 13—15.

- 18 XXIV בספר העמוד. והגני להוסיף כי מה שנמצא שם דמוס לבוב חיב דף כינ עיני: ומאי דגרסינן בירושלמי. הנה בכי שלי מסי העמוד סי 482 מצאתי: ואמר הרב המחבר דל דאסקיה מהלכתא משום מעמא דשרטוט ומשום דגרסינן בירושלמי וכו'.
- 12 XXV רמבין. גם בחידושו ליבמות לרף קיז (מובא באור החיים לרח"ס שם): אבל הרב הנשיא ר' יהודה הברנלוני ז"ל כתב תשובה לרבינו יצחק אלמסי ז"ל זה שאמרה המשנה שהשיאתה אמה וכו' (ע"י למעלה ע"י 27 הערה 2). גם בחידושו לחולין לרף מין: מצאתי לרב יהודה נשיאה הברנלוני ז"ל שכתב שהיא מריסה וכו' הרב הנשיא כתב שהגאונים התירוה וכו' והרב אלברנלוני ז"ל נמי כתב כן. וע"י גם בנמוקי יוסף בבא מציעא לוף קיד וכתב הרמבין ז"ל בשם הר"י יהודה הנשיא אלברנלוני ז"ל דהא קמיל דרורשין היו לשון הריוט כלשון הכתוב שאע"פ שאפשר היה לפרש הלשון כשטוטו היו דורשין ומוסיפין בו משמעות ענין. וכ"ה בשמה מקובצת ד' אמשטרדם דף ר"ה. ושם בשמה מקובצת הביא עוד מהרמבין דף קמ"ה: ר"י אלברנלוני וכו' (ובערוך השלם ערך מרשא לא הביאו לנכון). עוד שם בשי"מ דף קנ"א מרמבין: ר' יצחק אלברנלוני וכו' וניל שצ"ל: ר' יהודה אלברנלוני. — ע"י תשב"ץ ח"א סי' ע"ב כי את ר' יצחק בר ראוּבן אלברנלוני מביא הרמבין בתואר: אדוננו הוקן, או: מרן ז"ל. —
- 6 — (למטה) שבלי הלקט כ"י. ואח"כ יצא לאור הדפוס ע"י ידידי החכם ר' שלמה באבער (ווילנא תרמ"ו). עיי"ש דף קצ"ג.
- 9 XXVI רשבי"א. גם בתשובות דמוס ראשון (כאותיות מרובעות) סי' א' קע"ז ושי. — גם בחורת הבית הארוך בית שני שער ג' (דף ל"ד מרפוס ויניציאה): ואומה לאונה הסמוכה לה וכו' וכ"כ הרב אלברנלוני ז"ל דבר זה החירו הגאונים בכנוס"א. ויש להוסיף מה שהביא הרב ר' שמעון הורוויץ במסתח ומבוא לסחזור ויטרי ע"י 28 מחשו הרשבי"א [ח"א] סי' קפ"ט [ונשנה עוד הסעם בקצור] סי' תשנ"ג ושם קרוב לסוף העמוד הביא גם תשו' הרשבי"א סי' תשנ"א, אך שם לא נמצא. וצ"ל תשנ"ג אשר הביא כבר למעלה, וכנראה לא ראה מה שכתבתי במבוא לסי' ס' יצירה ובקובץ על יד כי כל הציונים אשר הביא בכל ע"י 28 נמצאו כבר אצלי, לכך מה שהביא בסוף מסי חמדה גנוזה, אשר על זה העיר ידידי החכם ר"א ברלינער (ע"י 173) כי אין להם כל שייכות לעניננו כי שם מביא את ר' יצחק אלברנלוני אך לא את ר' יהודה אלברנלוני. —
- 16 — הרא"ש. גם בשבת כפ"ג (הביאו באור החיים לרח"ס שם), וגם בעירובין ס"ד ובשבעות ס"ב, וגם בחולין ס"ג סי' י"ד לרף מ"ז; אונא הסרוכה באומא וכו' וכן כתב הרב הברנלוני ז"ל בשם הגאון (ע"י לעיל אצל הרשבי"א).
- 21 XXVIII ר"ד אבודרהם. העירני ידידי החכם ר' מרדכי בראן (בשנת תרמ"ט) כי הביאו גם בסדר שחרית של חול: כתב הר"י יהודה בר ברילי בשם

- רכנו סעריי אעים שכבר ברך על התורה בבקר קורם ס' התמיד חוזר ומברך אשר בחר כשקורא בתורה וכו'.
- 2 XXVIII (למטה). הרין. גם חולין סיג לרף מיו: ואונא הסמוכה לאומא וכו' וכיכ הרב הנשיא אלברגלוני זיל שהנאונים התירו דבר זה בכנסיא (עי' לעיל אצל הרשביא) . . . אבל הרב הנשיא אלברגלוני כתב דאפילו בתרתי דסמיכי להרדי משכחת לה וכו' וכתב הרב אלברגלוני זיל דכיון שעכשיו יש לכל הבהמות ענוניתא דורא וכו' ובחבור הרב אלברגלוני זיל כתיב סריכן מעיקרייהו ועד סופיהו מייתנין סכינא ומפרקינן לה וכו'.
- 6 — (למטה) הרב מגיד משנה. גם ה' שבת סכיה הייא, כמיש החכם ריא ארלער בשם דורו הרייט זקש זיל כמיע רעוויעוו הניל ח"ט 674 בהערה.
- 5 XXIX כיה. ציל: כיכ.
- 10 — (למטה) וכיבין שמועה לרשביץ. גם דף י"ח וי"ט.
- 8 XXX עד הנה העברתי לפני הקורא חבל מחברים וחבורים אשר הוכירו את הר"י ברצלוני, ועליהם הוספתי עוד בקובץ על יד חיב וחיג ועלה מספרם שנים וארבעים, והנני להוסיף עוד:
- (43) מחזור ויטרי ע' 344: וקורין מנלת רות וכו' וכן כתב רב יהודה בר ברזילאי בהלכותיו שכשיצאו ישראל ממצרים עי' ייסורין נגאלו וכן רות (עי' גם מיע רעוויעוו ח"ט שם והוא הוסיף עוד: 244, ושם כנראה הביאו ר' יצחק בן דורבלו: ומה' גדולות ססוקות בר' ברזילאי).
- (44) בסדר החכמים לירידי החכם נייבויער ח"א 191 הביא מכי סרוי ס' 263: כתב החבר אהרן מלוניל זיל וכו' ולדעת הרב ר' יהודה בר' ברזילי זיל נתלה קליה שנים בפני הבית וכו'.
- (45) בקובץ דינים ותשובות אשר הי' אצלי בכ"י ס' 345 עמוד 67 משימתי קהלת שלמה: ומי שאבדה לו אבדה יש כח בידו להכריח וכו' כך נמצא בספר ברזילי (עי' במבוא לס' יצירה XXVI).
- (46) קובץ דינים כ"י אקספרד ס' 1101. עי' מ"ש החכם נייבויער בצופה למניד 1874 עמוד 41: דין קעזי הוא ה' אכילות וכו' ומס' העתים.
- (47) בשארית הפליטה מס' מסכת חולין לקדמון בכ"י אשר מצא ריא ארלער בגנייה בפרס מובא גם: הרב ר' יהודה ביר' ברזילי זיל עי' מיע רעוויעוו חלק עשירי ע' 592).
- (48) הריטביא, בחידושי קידושין לרף מ"א: עושה שליח ואינו צריך קנין ושלא כרברי הרב אלברצלוני זיל. תענית דף ה' (ר' אמשטרדם): וכיכ הרב אלברצלוני זיל. (עי' מיע הניל ח"ט 674 בשם רימ"ז). ועי' גם מ"ש בקובץ על יד חיב גספחים ע' 14: נמוקי יוסף בשם הריטביא כתובות מביא הרב אלברצלוני זיל.
- (49) הנהות אשרי, שנת פ"א ס' ל"ז: לשון בעל העתים. (עיי"ש במיע הניל).
- (50) ה' טריפות לר' דוד בן יהי"א דף ה': וכתב הרב אלברגלוני זיל

שהנאונים התיירוהו בכנוסיה. (ע"י לעיל מ"ש מרשביא ור"ן וכנראה לקח זאת מהם).

(51) בסי' פחד יצחק להיך יצחק לאמפרונמי אות ע"ן דף מינ ע"ב: וכתב הריי הברצלוני בשם רב האי גאון ד"ל דבתנאי נאמנים אפי' כשכתב ידם יוצא ממקום אחר וכו' — ולא נודע לי מאין לקח זאת. —

והנה בשנת תרנ"ב כתב לי הרב ר' שלום קליין מעיר נראס" ווארדיין בזה"ל: הנוכ"י בתשובותיו מהר"ק אה"ע סי' ס"ב בענין קידושי קטן מביא את הריי ברזילי — והוא ממנה"ק שורש ל"א וממנה"ק אה"ע סי' מ"א ושם לא נזכר אלא רבנו יצחק ברי' יודא — ומה הביאו להרב נוב"י ז"ל לכנות את רבנו ר' יצחק ברי' בשם ריי ברזילי, מנא ל"י הא מילתא.

והשכתי לו, כי הרב נודע ביהודה נמשך בזה אחרי הרב משנה למלך, אשר בספרו סיו מה' נירושין נמצא כן ונתחלף שם ר' יהודה בר ברזילי בר' יצחק ברי' יהודה. וע"י מ"ש הרב חידא בשם הגדולים ח"א ברפ"ס ווילנא דף ל"ה: שכנסת מקומות וכו' כסי' משנה למלך וכו' לאו מר חתים עלה ואינו מתורת הרב וכו'.

21 50 לא קא ציל לא קא שנה.

3 87 ופחדן ציל וסודן.

16 179 כח יותר מכל האבות עם. כפי' ר"א מנרמיוא (ע"י קובץ על יד חיג עמוד

14) דף נ"י: כח אייל מכל האבות וגם.

שורה אחרונה. אותן הנקורין. כפי' ר"א מנרמיוא כ"י שלי סי' 444: אותן ההרים.

1 180 יעזור לו. כפי' הנ"ל ברפ"ס: יענה לו. וככ"י: יענה לו הרוח יענה לו ההר.

18 183 עד כולן. ציל עוד כולן.

26 197 אבן הנקרא. אולי ציל אבן הנקרא המושכת.

31 ה' ציל אדני.

8 207 ודרשו באנרתא. הוא במדרש חזית אשר במדרש רבה.

10 208 יש בו. ציל ישבו (דה"י א' ד' כ"ג).

17 209 עם זו על. ציל עם זו.

14 239 בירושלם. ציל בירושלמי.

13, 14 251 ושלמו בו בנוף ורובנו. כפי' הנ"ל ברפ"ס דף ט"ז וככ"י: ושלטונו

בנוף וכוכבו. (וכן הגיה ידירי החר"ד קייסמאן ע' 350).

18 — ותעשה. שם; ותעלה.

— — סלני. שם; סלתי.

19 — תהפך לדם. שם; לא תהפך לדם.

— — ישחית. ככ"י: ישחית את הגוף.

21 — הוא המחול. שם ברפ"ס וככ"י: כי המחול.

22 — וכידו. שם; וביתו (וכ"כ יריג החר"ד קייסמאן).

— — ודלי. ככ"י: ודלי רוח.

23 — וקרחה הדלי. כפי' הנ"ל: וקרירותה מן הדלי.

	עמוד	שורה
24	—	קרתה. כפי הניל קרירותה.
25	—	הספּע. שם: הספּוּ.
9	—	(למטה) עשן. שם: עולם שנה נפש.
8	—	עליצים לועצים. שם: עליוּם לועוּם.
251	—	נועצים. ככּי: לועצים.
5	—	הרוח העולה. ככּי: הרוח העולה משם מלא עשן ושלג (ועוד שנויים).
2	252	כורה. כפי הניל ברפּוּם: בונה.
3	—	ושחול בין שם: ושחול ספּריר בין.
6	—	יועצים. ככּי: נועצים.
	—	ולרוּם. שם: ולרוּץ.
9	—	דינ כּיאיק אויבּים לסעיד. שם ושם: טאיק אויבּים לסעיד.
	—	ממתינן סעיד. שם ושם: ממיתים סעיד.
278	—	בקובץ על יד הינ נספּחים ע' 14 למטה שו' 2: והמרש יברך. ציל והמרש יברר ושם ע' 15 הבאתי מנחל קדומים ועמודי העבודה, ויש להראות גם על ס' הגלוי לר' יוסף קמחי ע' 8.
11	—	(למטה) וו כמאמר. כפי הניל: או כמאמר.
3	296	(למטה) לעמוד 80. ורשדיל וכו' ע' אגרות שדיל ע' 1059.
6	305	לעמוד 107 בררש אנכי. ע' כמבוא ע' XIII.
15	308	לעמוד 124 כראי. ציל כראיתא.
	314	לעמוד 156: מאלהין. ע' גם אגרות שדיל ע' 932: האליהו.
11	316	(למטה) לעמוד 166. וכישיבה יש מנהג כי ביום הכפּורים אומר מבראשית. לדעת הרב ר' ישראל לוי רב הסעמינאר בברסלא (כמיש לי בשמו יירדי הרב ר' חיים שאול הורוויץ) יש למצוא סמך לזה בברכות דף ח': סבר לאשלימינהו לפרשיותיו וכו' כמעלי יומא דכפּורי.
19	317	לעמוד 169. וזה כלי. ציל: וזה כלן.
23	—	לעמוד 170. כפרק. ציל כפרק אחד דיני ממונות.
4	318	(למטה) לעמוד 176. ציל הכי. ציל: זיל הכי.
24	325	לעמוד 314. אלף ורמין. כתבתי: אולי ציל ורמין. אמנם אחרי כן בשנת 1891 למספרם נרפס ע' הח' הר' מאיר לאסכערט בפריו הטופס הערבי מפי ס' יצירה לרסינ. ושם ע' 52 ובהעתקה הצרפתית ע' 76 נמצא: רמין. —
4	332	לעמוד 278. ע' גם כמערכת ליל שני של שבועות המתחילות: אנכי ראש לדברות, להראבין: שמונים מצות וכו' וששים וכו' ארבעים ושמונה וכו' שבעים חמש וכו' שבעים ושבעה וכו' חמשים וכו' חמשים ושמונה וכו' תשע וחמשים וכו' חמשים וששים וכו' ארבע וכו'. וכל זאת לקח כודאי מרסינ כפי ס' יצירה או מאוהרותיו, כמו שלקח ממנו זמן רב אחרי כן גם המחבר ס' מאמר השכל. וכבר העיר ע'ז בקצור גם החכם ריא יעלניעק במכתב חדשי להרב רדס שנה ג' ע' 244 הערה 8. —

עוד איזה הערות והגהות לסי' השמרות⁽¹⁾.

- עמוד
- 1 בכרצולנה. צ"ל: בכרצלונה
 9 שטר אביווייהו. ע"י גם מאמרו היקר לידירי החכם ר' דוד קויפסמן כמכתבו
 החדשי חלק למ ע' 149 כי מובא גם בשטר הנמצא בנתיב מצרים מוסן התוא.
 10 שם ע' 158 מובא כמו כן: כ"ה זוי. וכ"כ בסי' הורחן של ראשונים שהי"ל
 הרחים הרוויץ היא הלכות קצובות דרי' יהודאי גאון ע' 28: זוי, חמשה ועשרים
 שאמרו חכמים שהם מאתים זויים מדאורייתא.
 25 הערה 9 וקעת ראיתי כי ברמכי"ב הי' גירושין ס"ד בנוסח הנ"ל נמצא גם כן: מן
 שמי. רק בהוצאת הרי' שלמה הלוי מוסגרים בתוך בי' חצאי לבנה. אכנס אין
 צריך למחקס כי כן הוא גם ברסוס ראשון וגם ברא"ש סוף מסכת גיטין, וכמו
 כן בה' פסוקות או הי' ראו שהי"ל ראי"ל שלאסבערני ע' 102 נמצא: מן שמי.
 אך מוס"ף עוד שם: מן שם אינתי. — וע"י לעיל ע' 78 שורה 14: ואנש
 לא ימחה בידיהו על שמי וכו'.
 26 שורה 20: מפומיה. צ"ל: מפוסה.
 72 שורה 22: סירשו. צ"ל: סירשונו.
 74 שורה 10: מצו. וכ"ה בסי' לכל חפץ לרי' אליעזר מילי ויניציאה שייב סי' כ"ד.
 (ובראש הספר נמצא מכתב לכבוד ר' יהודה בן דון שמואל אברבנאל ושם
 אמו החכמה . . . סיניורה בינינישה יריה).
 100 הערה 6. כן הוא גם בסי' לכל חפץ הנ"ל סי' ח': אוכל נכסי ופורע חובי.
 101 שורה 8. להחזיר הסדר. צ"ל: מיהו להחזיר הסדר כמו למעלה ע' 67: מיהו להחזיר.
 104 שורה אחרונה⁽¹⁾ צ"ל: 4.
 116 שורה 24 ונשתתמו. צ"ל: ונשתתמו.
 133 הערה 12 מבוא בירושלמי. צ"ל: מבוא הירושלמי

⁽¹⁾ יד"יני החכם ר' דוד קויפסמן שלח לי ג"כ קצת תקונים והערות אשר כתב לו בליא
 החכם ר' עמנואל לעף רב בעיר סענערין וחנני מעתיקם בוח בלשה"ק.

גמור 22 הערה 4: גירוייה, הוא ל"ר מן גריוא. ע"י לעווי היא 486, 858.

28 " הערה 1 שורה 5: ע"י לעווי ח"ד 584.

26 " שורה 18 לרחיטיה. צ"ל: לחדוסי.

28 " 28 יוקתא. צ"ל: יוקתיה.

30 " 9 וכתובה צ"ל: וכתובה.

38 " 6 וכשבת צ"ל: וכשבת (וכן הגהתי ג"כ עה"ג).

72 " 15 בכסף צ"ל: בכסף.

74 " 17 שני צ"ל: שני.

100 " 17 "אכיל נכסי" כן הוא נכון.

125 " 9 (למטה) עצבו צ"ל: עצמי.

126 " 5 (למטה) משורר צ"ל: משורר (וכ"ה מצ"ל עה"ג).

182 " 20 וכן צ"ל: וכן.

187 " 19 נשאנו צ"ל: נשאנו (גם מצ"ל עה"ג).

- עמוד
- 134 שורה 9—10 להערה 2: יסתקא. עיי גם מיש החי ריי מערלעס זיל כמכתב
 חרשי לידידי החכמים בראן וקויסמאן חלק ליי עי 363 ולדעתו הוא לשון סרטי
- 137 שורה 15: אייתי ארנונד וכי עי ססיקתא דריכ (תרכיח) דף ייא ופסיקתא
 רבתי (תריס) דף ליג.
- 137 הערה 2 לפנינו. ציל: ולפנינו.
- 145 לעמוד 84, ועי 146 ועי 107 חבטנו עליה כמה חכמים. עיי גם כבא בתרא
 דף סיה: מחו מאה עוכלי באובלא.
- לעמוד 91 שמוש. עיי גם יאהרביכער לריג ברילל חייט 125. ועי גם כסי
 תורתן של ראשונים היא הלכות קצובות דריי נאון עי 26.
- 147 ויטעון. גם עי 46. וכיה בנחלת שבעה סי' לייא. ובסדר תקוני שמרות (סיוורא
 תניח) סי' כייא. ובסי' לכל חסין הניל סי' ייג, כיד, כיו, ליה ושם סי' הי'
 מצאתי גם כן: לרכאה לפצאה למרקא ולשיזבא.
- 150 סי' 44. מה שהבאתי בסדר החכמים: „כתב החבר רי אהרן מלוניל וכי" יש
 למחוק. כי הוא המובא כבר ממני במבוא לפי סי' עי כיד סי' 5 ובמקומו יש
 להביא: חשוכות הריבייש סי' שיא—שיג שהבאתי לעיל. -- עוד יש להוסיף
 לעמוד 151: סי' 52: כסי' רדיק יהושע ג': תוספית כתב הרב רבי יהודה דיל
 בענין צדקהך שאומרין בשבת במנחה יש אומרים לכך אנו אומרים שלשה
 סוסקים של צדוק הרין לפי שנפטר משה רבינו עליו השלום במנחה בשבת,
 ואינו כך, ויש להוכיח מסיק דקדושין מכת חשבון עיי אבלו של משה שהי'
 שלשים יום ובעשור להרש אחר כי נסעו ללכת על יריחו ויריחו נלכרה בשבת
 וכאשר נשלך החשבון למפרע נמצא שלא מת בשבת. (ועי סי' ארחות חיים
 דף ק' סע"ד).